



**JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA TALABALARNING
AXBOROTLI KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISH
TEXNOLOGIYASI**

*Тошкент давлат шарқшунослик университети
“Педагогика ва психология” кафедраси
жисмоний маданият ва спорт фанни
катта ўқитувчиси – Д.Н.Эшов*

Аннотация: *Мақола oliy ta'lim tizimida talabalarning axborotli kompetentligini jismoniy tarbiya darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali shakllantirish muammosiga bag'ishlangan.*

Аннотация: *Статья посвящена проблеме формирования информационной компетентности студентов при обучении физической культуре на основе информационных технологий.*

Annotation: *The article is dedicated to the problem of the forming information competence of the students of high education system that based on the information technologies at subject of the physical training.*

Калид сўзи: *Ta'lim tizimiga zamonaviy axborot texnologiyalarini kirib kelishi jismoniy madaniyatni tarbiyalash bo'yicha o'quv mashg'ulotlarining mazmuni, metodlari va tashkiliy shakllarini sifat jihatidan o'zgartirilishga imkoniyat yaratadi.*

Ta'lim tizimi barcha bo'g'inlarining axborot texnologiyalaridan foydalanishi ta'limning axborotlashuvida kundalik talabni keltirib chiqaradi, bu esa o'z navbatida, o'quv yurtining bitiruvchisiga yangi axborotlar muhitida bemalol ishlay oluvchi ko'nikmalarni o'zlashtirishni talab etadi. Talabalarda kelajakda sog'lom turmush tarzini amalga oshirish ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltirilgan jismoniy tarbiya jarayonini modernizatsiyalash ta'lim sifatini ta'minlaydigan shart-sharoitlar tizimining yaratilishini taqozo etadi. Har qanday fanni o'qitishning o'ziga xos xususiyati bo'lgani bilan ular o'rtasida yagona umumiy tamoyil amal qiladi, ya'ni



pedagogning asosiy vazifasi talabalarni bilim egallashlari uchun amaliy shart-sharoitlarni yaratishdan iborat.

Ta'lim tizimiga zamonaviy axborot texnologiyalarini kirib kelishi jismoniy madaniyatni tarbiyalash bo'yicha o'quv mashg'ulotlarining mazmuni, metodlari va tashkiliy shakllarini sifat jihatidan o'zgartirilishga imkoniyat yaratadi.

Mazkur texnologiyalardan kutiladigan asosiy maqsad axborotli jamiyatda talabalarning intellektual salohiyatini o'stirish, ta'limni insonparvarlashtirish va individuallashtirish orqali ta'limning barcha bosqichlarida sifatni ta'minlashga qaratilgan. Asosiy vazifa talabalarning ma'lumotlar bilan ishlash, tahlil qilish va o'zi uchun zaruriy axborotlarni to'plash ko'nikmalarini shakllantirish orqali axborotli kompetentligini tarkib toptirishga yo'naltirilgan. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari, xususan axborot texnologiyalari, Internet resurslari maksimal natijalarga erishishda pedagoglarga ko'plab vazifalarni hal qilish imkonini beradi:

1) Zamonaviy axborot texnologiyalarini qo'llash orqali o'quv-tarbiya jarayonining barcha bosqichlarini jadallashtirish:

- ta'lim jarayoning samaradorligi va sifatini oshirish;
- o'quv-bilish jarayonlarini faollashtirish;
- o'quv fanlari orasidagi o'zaro aloqadorlikni ta'minlash;
- kerakli ma'lumotlar hajmini oshirish va ularni izlash samaradorligini oshirish.

- ta'lim jarayonini individuallashtirish va tabaqalashtirish;

2) Ta'lim oluvchi shaxsini rivojlantirish, individni axborotli jamiyat sharoitida qulay hayot kechirishga tayyorlash:

- kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirish;
- muammoli vaziyatlarni yechishda optimal qarorlarni qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish;
- talabalarning estetik xususiyatlarini kompyuter grafikasi va multimedia texnologiyasi asosida tarbiyalash;
- axborotli madaniyatni shakllantirish;
- tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish.



3) jamiyat ijtimoiy buyurtmalarini bajarishga tayyorgarligini ta'minlash:

- shaxsning axborotli bilimdonligini shakllantirish;
- jismoniy tarbiya sohasida kasbga yo'naltirish ishlarini amalga oshirish.

Jismoniy tarbiya bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini o'qitishda talabalarga nazariy ma'lumotlarni yetkazish ikkinchi darajaga chiqib, faqatgina mexanik tarzda amaliy mashqlarni bajarilishi bilan cheklanib qolish holatlari uchramoqda. Bu vaziyatda talaba o'ziga kerakli jismoniy mashqlar trayektoriyasini tanlay olish qobiliyatiga ega bo'lmay, faqatgina o'quv dasturlar bo'yicha belgilangan amaliy mashqlarni bajaradi va axborotlarni tahlil qilish jarayoni cheklanib qoladi. Ta'limda har qanday o'quv mashg'ulotida talaba shaxsi birinchi o'rinda turishi unga nisbatan insonparvarlik yondashuvi asosida individual xususiyatlarini hisobga olinishi pedagog-trenerning birinchi galdagi vazifalaridan biridir. Bu masalani yechimini topishda jismoniy tarbiya darslarida axborot texnologiyalarini qo'llash va shu orqali talabalarning individual rivojlanish yo'nalishini tanlashda axborotli kompetentligini shakllantirish mumkin bo'ladi. Bunda darsdagi beriladigan axborotlar ko'laminig oshishi, axborot texnologiyalari vositasida yuzaga kelgan motivatsiya asosida o'quv ma'lumotlarini tezkor ravishda idrok etish va o'zlashtirish masalasi hal bo'ladi. Jismoniy tarbiya o'qituvchisining vazifasi ikkiyoqlama xususiyat kasb etib, biri o'quv mashqlarini bajarish bo'yicha trenerlik ishlari bo'lsa, ikkinchisi talabalarga individual xususiyatlaridan kelib chiqib mashqlar tizimini tanlash va modellashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar beradigan tyutor vazifalarini ham bajaradi.

Birinchi bosqichda talabalar amaliy mashqlarni bajarish texnikasi bilan ko'rgazmali tarzda tanishadilar va ulardan tashkil topgan kompozitsiyalarni tashkil qilishni o'rganadilar.

Ikkinchi bosqichda talabalar mustqail ravishda tanlangan mashqlarni bajaradilar va bu jarayonda amaliy mashqlarning bajarilish texnikasini tekshirish maqsadida turli xil videoqurilma (kamera, fotoapparat, uyali telefon) lardan foydalanishadi.



Uchinchi bosqichda esa talabalarda tanqidiy tafakkuri ishga tushirilib, o'zlarining individual xususiyatlaridan kelib chiqqan holda amaliy mashqlar ketma-ketligini tuzadilar va amaliyotda qo'llaydilar.

Uyga vazifa sifatida o'qituvchi talabani mustqail ravishda jismoniy tarbiya bilan shug'ullanishi uchun amaliy mashqlarni taklif etib, ulardan yaxlit sport kompazitsiyalaridan iborat ketma-ketlilarni ishlab chiqishni topshirishi mumkin.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash joizki, birinchidan, jismoniy tarbiya darslarida axborot texnologiyalarini qo'llanilishi talabalarning motivatsiyasini oshiradi; ikkinchidan, talabalarning axborotli kompetenligi, ularning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda o'quv mashqlarini zaruriy qismini bajarish va jismoniy rivojlanish trayektoriyasini mustqail tanlash axborot texnologiyalaridan foydalanib, mashqlarning amaliy bajarilishi va ahamiyatini belgilash asosida shakllanadi; uchinchidan, jismoniy tarbiya darslarida multimedia texnologiyalaridan foydalanish sport elementlari haqida ma'lumotlarni to'liq va qiziqarli tarzda yetkazish, ta'limda ko'rgazmalilikni oshirish, talabalarning qiziqishlari va shaxsiy ehtiyojlarini hisobga olish orqali ularning motivatsiyasini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Компетентность и проблемы ее формирования в системе непрерывного образования (школа – вуз – послевузовское образование) / науч. ред. проф. И.А. Зимняя; Материалы XVI научно-методической конференции «Актуальные проблемы качества образования и пути их решения». — М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2006.
2. А.В.Хуторский. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения. – М.: Изд-во МГУ, 2003.